

škoda“ itd. To so pravi „Biedermajarji“. Gospoda, primite za peresa in napišite duhovite članke, zagotovim vas, „Novice“ in „Narod“ vam bosta srčno hvaležna.

Konečno velé Gorenjci: „Kdor se čuti sposobnega, naj z dobrimi dopisi slovenske liste podpira in razširja. Združimo svoje moči. „Slovenski Narod“ in „Slovenec“ naj bosta eden političen list. „Novice“ naj pa same še več sto let donášajo korenite članke o kmetijstvu in gozdarstvu. In kedar nas bo zanjka na vratu zopet dušila, lahko se je bomo otresli!*)

Slovstvene stvari.

Poziv!

Učiteljskemu pripravniku, pripravljajočemu se za svoj poklic, treba je jako obilo gradiva prebaviti. Spoznavati mu je med drugimi može, ki so se trudili na šolskem polji in ki so za šolski napredek v tem ali drugem oziru kaj izdatnega storili. Gotovo bi se imelo v tej zadevi v prvi vrsti gledati na to, da učitelj pozna šolstvo in pedagoge lastnega naroda, da ve ceniti može, ki so učili narod se zavedati, ter da svoje znanje v tem oziru vedno razširjevaje spoznava šolstvo in pedagoge tudi družih narodov. A kako se godi pripravniku, ki se pripravlja za učitelja, da bi učiteljeval slovenskemu narodu? Vse drugo se uči, samo tega ne, kar mu je najbližje. O slovenskem šolstvu in o slovenskih pedagogih se na pripravnicah skoro do malega ničesa ne poižve. In vendar so se tudi iz našega naroda rodili može, ki so za šolo vse to zahtevali, s čimur se nemštvo kinči, kakor da bi bila to edino le njegova lastnina. Menimo tukaj v prvi vrsti Slomšeka, blagega spomina, ki je uže pred več kakor 25 leti zahteval osmoletno šolsko obiskovanje, ki je zahteval, da se naj šiba v šoli, če tudi ne do celega odpravi, vsaj omeji in razumno rabi, ki je gledal na to, da so se šole ustanovljale, ki je spisal mnogo pedagogičnih sestavkov, s kratka, ki je bil pravi učitelj naroda. Da bi se delovanje tega slovenskega pedagoga prvaka do dobrega spoznalo, sklenilo je učiteljsko društvo ptujsko, razpisati nagrado za eni ali dva najboljša spisa, ki bi ocenila Slomšeka kot pedagoga. Nagrada za oba sestavka bode znašala najmanj 100 gold. Da se za to primerna svota nabere, prosijo se slovenski rodoljubi, naj blagovolijo darovati prostovoljne doneske. Doneski naj se pošiljajo učiteljskemu društvu v Ptuj, katero bode vse te doneske po javnih listih pobotalo.

Slovenske pisatelje pa vabi učiteljsko društvo, naj ido na delo! Tekmovanje je neomejeno. Nagrado dobita najboljša slovenska spisa, naj sta jih spisala učitelja, profesorja, duhovnika, uradnika ali kdor si bodi drugi slovenski pisatelj. Najlepša nagrada pa bode za dotična pisatelja zahvala, katero si bodeta pridobila ne le od slovenskega učiteljstva, temveč tudi — o tem smo prepričani — od slovenskega naroda. Spisi naj se pošiljajo vsaj do konca septembra tekočega leta brez imena, zaznamovani samo s katero gasilko in z zapečatenim pismom, na katerem je napisana glasilka in v katerem je imenovano ime pisateljevo, učiteljskemu društvu v Ptuj.

Gospodje, ki bodo ocenjevanje spisov prevzeli, razglasili se bodo v kratkem, razsodba ocenjevalcev pa o božičnih praznikih tekočega leta. Za ta slučaj namerava se sklicati veliko slovesno zborovanje slovenskih učiteljev.

*) Opazko o „Brenceljnu“ in nekem drugem listu smo izpustili, ker je zadnji pravi „Nebodigatreba“. Vred.

Spisa ostaneta lastnina učiteljskega društva ptujskega, katero si pridrži pravo, ju založiti in ju razprodajati.

Učiteljsko društvo ptujsko
meseca februarija 1883.

Odbor.

Politične stvari.

Odgovor ministra grofa Taaffe-a

na interpelacijo dr. Herbst a zaradi dunajskih časnikov „Tagblatt“ in „Vorstadtzeitung“

v seji državnega zbora 6. februarija t. l.

Odgovor ministerskega predsednika grofa Taaffe-a se glasi: Visoka zbornica! V zbornični seji dne 30. preteklega meseca so poslanci dr. Herbst in družniki gledé na preklic c. k. niževavstrijskega mamestništva dovolitve, dane gotovim osebam za prodajo na Dunaji izhajajočih časnikov „Neues Wiener Tagblatt“ z večerno izdajo „Neues Wiener Abendblatt“ in pa „Konstitutionelle Vorstadt-Zeitung“ do mene stavili interpelacijo: „1. Kateri vzroki so bili za vlado odločilni, preklicati dovolitev nadrobne prodaje v začetku omenjenih časnikov? Kako more vlada ta preklic iz določb §. 3., odstavek 5. tiskovne postave od dne 17. decembra 1862. opravičiti?“

Ko imam čast, na to interpelacijo odgovoriti, moram se uže prej ozirati na drugo vprašanje.

Državna temeljna postava o splošnih pravicah državljanov zagotavlja v članu 13. prostost tiskovin s sklicavanjem na postavne meje. Te meje stavljené so po tiskovni in kazenski postavi.

Po §. 3. tiskovne postave sme politična deželna oblast prodajo tiskovin v rednih določenih časih (periodičnih) s pravico preklica dovoliti gotovim osebam za določen okraj — sme tedaj tudi izreči preklic in ta pravica ni vezana na noben pogoj.

Ali je po javnih ozirih tak korak opravičen, to prevdarjati je prepuščeno sodbi pristojne vladine oblasti. O pravici vlade do naredbe, katero interpelacija omenja, se tedaj nikakor ne more dvomiti.

Kar pa dalje zadeva v prvem delu omenjenega vprašanja po razlogih storjene naredbe, so dani v neobhodnih javnih ozirih. Ako časniki uže dolgo časa in stanovitno enostransko popisujejo dogodbe javnega in privatnega življenja (čujte! čujte! na desnici), zbujaajo strasti velike množice (čujte! na desnici), ako so tiskovine po uže spodtakljivih naznanilih (ploskanje in klici: tako je! na desni) in popisih pripravne kvariti npravna čutila velikih krogov prebivalstva (klici: prav dobro! na desnici, smeh na levici), tedaj v takih slučajih vlada nima samo pravice, temveč dolžnost (dobro! dobro! na desni), poslužiti se sredstev, s katerimi razpolaga, in prevzela bi veliko odgovornost, ako bi ne samo ne zavračala nevarnosti, katere iz neoviranega postopanja časnikov za javnost nastajajo, temveč jih celó pospeševala z nerabo svojih pravic. (Odobranje na desni). Koristi posameznih ne morejo biti odločilne pri naredbi, utemeljeni v javnih ozirih.

Očitanje interpelacije, da je izvrševanje tiskovnega nadzovanja enostransko, moram imenovati kot neutemeljeno.

Natančen pregled slučajev, v katerih se je sedanja vlada poslužila tiskovno-nadzornih pravic, potrdil bo, da pravo trdim. Dokazal bo, da so tiskovno-nadzorne naredbe po potrebi zadele javne liste brez razločka

na stranko, kateri služijo. (Ugovor na levi, odobranje in veliko ploskanje na desni, nekaj sikanja in smeha na levi.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 18. februarija. — Kakor sem v zadnje „Novice“ na kratko telegrafiral, podali so se slovenski poslanci k ministru za pravosodje Pražaku ter so mu navedli z dokazi v rokah mnogo slučajev brezozirnosti sodnijskega osebja gledé narodne ravnopravnosti. Gospod minister bil je zadovoljen zvedeti zanesljive slučaje takega ravnanja ter je obljubil, kakor je uže do zdaj mnogo poravnal, da hoče po tej poti nadaljevati, in ako bi se zapreke množile, te zadeve vravnati tudi s posebno postavo. Poslanci mudili so se pri ministru blizo pol ure ter so ga zapustili zadovoljni z odgovorom jim danim.

Veliko govorice in ugibanja povzročilo je to, da je bil kočevski knez Karlos Auersperg pretekli teden dvakrat zaporedoma po dalj časa v avdienci pri cesarji. Levičarski časniki začeli so ugibati, da je cesar nezadovoljen s Taaffe-om in sedanjo sistemo, da je nejevoljen zarad dogodbe Kaminski-eve in da je zato polklical Auersperga, naj bi mu svetoval, kako in kaj. — Pisali so, da se ministerstvo maje, da desnica državnega zbora razpada; na Dunaj se je telegrafiralo, kako sodi poljski časnik „Czas“ o tej zadevi, z Dunaja pa zopet tje in tako se je levica državnega zbora tolažila ves teden, pa Taaffe je le še ostal; časniki so morali zopet preklicavati, kar so dan prej kot zanesljivo skrivnost vedeli pripovedovati svojim bralcem. In danes piše lastni časnik levičarjev: „Ustavoverna stranka delala si je prazne nade zarad tega, ker je bil knez Auersperg dvakrat po dalj časa pri cesarji, obetali so si, da bi bil knez klican k cesarju izreči svoje mnenje o političnem položaji in da bi se po tem spremenila vladina sistema v smislu ustavoverne stranke, pa vse to je bilo goljufno, v resnici se je pokazalo, da je bil knez Auersperg res dvakrat pri cesarji, pa naloga, katera mu je pripadala pri teh razgovorih, za-nj ni bila prijetna.“

Kakor v tej zadevi, lažejo se levični časniki tudi o tem, da bi bil grof Taaffe v škandal-odseku trdil, „da vlada ne bo dala aktov (o zadevi Kaminski-evi), ker cesarju ni po volji, da bi se teža izvršilne oblasti prenašala v zbornico ali njen odsek.“ — Ta izrek so si prav izmislili neki časniki, so ga najprej priobčili kot znamenje nazadnjaškega vedenja vlade, potem so pisali zoper to cele članke, pa ko je minul en dan, preklicano je bilo vse kot popolnem izmišljeno.

Levica bi zdaj pri odgovoru vlade na interpelacijo zarad „Tagblatta“ in „Vorstadt-Zeitung“ tudi rada napravila škandal, pred vsem v razgovoru o tem; ker pa vé, da bi se tak predlog zavrgel, sklenila je staviti poseben predlog, da se odgovor dá posebnemu odseku v pretres; pa tudi tega predsednik s pritrjenjem desnice nek ne bode pustil, ker je tudi to odločno proti opravljenemu redu, kateri pripušča, ako zbornica sklene, razgovor o interpelaciji, tedaj ne še kaj družega; ako pa tudi to levičarjem spodletí, bodo si pa s trte zvilí prvo priliko, da spusté svojo jezo nad vlado in desnico.

Davkarski odsek ima jutri sejo, v kateri je na dnevnem redu poročilo o postavi zarad odpisovanja zemljišnega davka v slučajih slabe ali po neizgodah vničene letine; toda obravnave o tem predlogu ne bo, izrekla bo vlada, da predloži drugačen predlog ob enem z onim, kateri bo določeval, kako se ima sproti popravljati in dopolnovati kataster za zemljišni davek. Nekaj kas-

neje pridejo v davkarskem odseku na vrsto nove davkarske postave, katere namerava po dve in dve oddati pododsekoma po 6 udov.

Iz Gorice 18. febr. (Izv. dop.) Goriške velike gostilne imajo uže nekaj dni prav vesele ure; zaporedoma sprejemajo pod svoja ostrešja nenavadne goste, bolj ali manj imenitne francoske plemenitaše, ki so prišli obiskat grofa Chamborda. Kake namere da imajo pogovori z njim, ni natanko znano; da pa presojujejo in opisujejo neugodne notranje politične razmere na Francoskem, je gotovo. Kolikor se je po časnikih razglasilo, sodi neki grof Chambord tudi zdaj, da za-nj čas še ni prišel. Vsekakor pa je videti, da na Francoskem pristaši stare rojalistične stranke niso še zamrli. — Tržaški „Cittadino“ je prinesel 13. t. m. daljši dopis iz Gradiške, katerega odlomek je priobčil 14. t. m. tudi goriški „Corriere“. Odstavek je kakor nalašč napisan za slovensko politiko neke vrste, in je vreden, da ga prevedem. Glasi se tako: „*Da se poskušavajo dr. Tonkli in njegovi tovariši s poslovenjevanjem, ne vzbujajo malo smeha, predobro vedoči, kako živelj italijanski in oziroma laški (furlanski) vedno bolj zajeda pokrajino, koder bivajo Slovani (Slovenci). Poglejte nekoliko „Dollegna“ — drugače „Dolina“ (mora stati „Dolenja“ — Op. pis.) — pred leti je bil ta kraj popolnem slovenski. Zdaj pa se tu govori samo laški, in laški se pridiga v cerkvi. Pač je brezuspešno, da se Slovenci toliko vzgrevajo; materialen reskript ne more s peresno potezo spremeniti prirodne zakona, in je zakon prirodni ali naraven, potrjen s tisočeriimi dejanstvi, da je vedno na dobičku oni jezik, ki je bolj zvoneč (melodijozen), slajši in omikanejši. Vpeljajte šole slovenske, kolikor vam drago, v Gorici, Gorica zarad tega ne neha biti italijanska in s svojim italijanstvom delovati na ostali del pokrajine. Razumem pač, da so ta dejanja žalostna za Slovence, ali nikdar jih ne more odstraniti, in ni naša krivda, ako se mora slovenski jezik umikati pred napadno silo življa italijanskega.“* — Tako govori Lah, in je isti dopisnik ne gledé na druge okolnosti isto prepričanje ravno v „Cittadini“ ne davno v enakem zmislu uže poudarjal. Goriški „Corriere“ je zdaj to k drugemu pritaknil, da bi na dalje hujskal proti nam. Ko bi listu bilo kaj do logike in poštenosti, bi vsaj prenehal ščuvati Lahe proti Slovincem, prepričan, da naša onemoglost se ne more ustavljati poitalijančevanju, ker vladajo viši zakoni nad našo osodo. Pa z judovsko in macchiavellistično (makijavelistično) logiko se mi ne moremo pričkatí; žalostno pa je to, da dopisnik „Citt.“ resnico govori gledé na vspehe poitalijančevanja, če tudi ni samo jezik italijanski kot tak kriv pogube naše narodnosti na laških mejah. K sili jezikovi pridružuje se v prvi vrsti kriva politika, ki ravno na onih krajih ravnopravnosti Slovincem še nikdar delila ni. Saj so siromaki, na pr. imenovani Dolenjci, kakor velik del Brd, kjer se ta občina nahaja, podrejeni čisto laški politični gosposki in sodnji. Hudó pa je tudi slišati, da celó cerkev zamenarja slovenske krščanske ovčice na najnevarnejših krajih, kamor pošilja, če ne Lahov, pa polovičarje le prepogostoma. Veliko vas Ločnik so duhovni v tem stoletji iznenarodili, in take prikazni se ponavljajo, če jih tudi takoj ne zapazimo po učinkih. Koroška se Slovincem manjša od leta do leta, to je znano; boljše se pa Slovincem tudi na laških mejah na Goriškem ne godi. Kdor je oddaljen in noče verovati, pa gledat naj pride; prepričal se bo kmalu in bolje, nego mu bo ljubo. In kaj je slovenska požrtvovalnost storila doslej za te narodne siromake? Odgovora ni potreba, če zagotovljamo, da, kakor drugje, tudi na mejah primorskih je narodna zavest še mrtva, in se nikdar ne obudi več, če še kako leto zamudimo. Motijo se oni, ki menijo,